

U članku *Međustranačke političke borbe u Dubrovniku za prevlast u općinskom vijeću (1890-1899)* (207.-229.) povjesničara Ive Perića opisano je stanje Dubrovačke općine nakon isteka mandata autonomaša krajem šezdesetih godina 19. st. i preuzimanja vlasti Narodne stranke te borba narodnjaka da ju nakon gubitka od strane Srpske autonomaške stranke, povrate u svoje ruke.

Povjesničarka Zdravka Jelaska Marijan potpisuje članak *Nastanak parobrodarskog društva «Jugoslavenski Lloyd» i poslovanje društava čijim je združivanjem nastalo* (231.-272.) u kojemu opisuje poslovanje nekih parobrodarskih dioničarskih društava i njihovo združivanje u Jugoslavenski Lloyd.

Pretposljednji članak, *Iz prošlosti Boke: Peraštani i hrvatska bratovština sv. Jurja i Tripuna u Mlecima* (273.-294.), rad je Lovorke Čoralić koja je na temelju građe pohranjene u mletačkom arhivu opisala ulogu Peraštana u hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Mlecima, njihov udio u upravnim tijelima udruge i karitativnosti bratovštine u oporučnim spisima peraških iseljenika.

Zadnji članak tog sveska, *Tipologija otklona od tradicionalne imenske denominacije u Podgori u Makarskom primorju* (295.-342.) Nikole Anušića, govori o povezanosti osobnih imena s ideološkim i društvenim promjenama.

Slijede dvije biografije: *In memoriam* Miljenku Foretiću (1939.-2003.), dugogodišnjem članu Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku koju potpisuje Slavica Stojan (343.-344.) te *In memoriam* Dubravki Beritić (1917.-2003.), dubrovačkoj konzervatorici, koju potpisuje Goran Vuković (344.-346). Na kraju sveska, u rubrici *Osvrti i kritike* (347.-372.) prikazi su desetak domaćih i inozemnih knjiga tematski posvećenih prošlosti Dubrovnika i njegova područja.

Božena Glavan

***Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, sv. 43, Zagreb – Dubrovnik, 2005., 303 str.**

U nakladi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2005. je izašao 43. svezak časopisa *Anali* koji donosi niz tematski različitih članaka vezanih za povijest Dubrovnika i Dubrovačke Republike. Časopis se sastoji od uobičajene dvije cjeline, od kojih prvu čini 11 izvornih znanstvenih radova, a drugu osvrti i kritike recentnih historiografskih izdanja.

Niz znanstvenih radova započinje radom *Autentični stanovnici Držićeva Njarnjas-града* (9.-41.) u kojemu autorica Slavica Stojan upućuje na činjenicu da su likovi iz Držićevih djela većinom bili stvarni ljudi njegova doba, ubačeni u književna i dramska djela s ciljem da ih učine aktualnima i tako ih približe čitateljima i gledateljima koji su u njima prepoznavali autentične pojedince i situacije. Na temelju usporedne analize zapisnika kancelarije Kaznenog suda Dubrovačke Republike i djela Marina Držića dobiva se detaljniji uvid u živote tih ljudi, što omogućuje stvaranje slike o urbanim strukturama renesansnog Dubrovnika.

Lastovska buna početkom 17. stoljeća i njezini pristaše tema su rada Nenada Vekarića *Lastovski pobunjenici 1602. godine* (43.-73.). Na temelju arhivske građe i genealoške rekonstrukcije pobunjenika, istražuju se uzroci pobune, identificira svih 10 kolovođa i 26 pristaša pobunjenika koji se poimence spominju u izvorima te se analiziraju njihove rodbinske veze.

Pavo Knezović u radu *Dubrovačka Gospina svetišta 17. stoljeća prema Atlas Marianus W. Gumpfenberga* (75.-92.) upoznaje nas s opisima triju marijanskih svetišta u Dubrovačkoj Republici te s bakrorezima čudotvornih slika Blažene Djevice Marije u tim svetištima, a koji se spominju i prikazani su u djelu *Atlas Marianus* poznatoga njemačkog isusovca Wilhelma Gumpfenberga. To su slike: *Imago Beatae Virginis miraculosa in Breno*, *Imago Beatae Virginis miraculosa de Castello Ragusae* te *Imago Beatae Virginis miraculosa de porta Ragusae*. Članak donosi i kompletne transliterirane tekstove iz *Atlasa* o ta tri marijanska svetišta.

Rad Relje Seferovića *Sukobi oko ostavštine Luke Zamagne i spor Republike s Malom braćom* (93.-128.) raščlanjuje sukob između dubrovačkih plemićkih rodova i franjevačkog samostana u Dubrovniku, uzrokovan oporukom Linje Zamagna, svekrve dubrovačkog plemića Luke Zamagne, u kojoj ona glavninu svoje imovine, nekad Lukine, ostavlja redu Male braće. Nadalje, prati se tijek sukoba, kroz koji se pokazuje problem neriješenih imovinskih odnosa među gradskim plemstvom kasnog 17. i ranog 18. stoljeća, te na kraju njegovo raspletanje.

U radu *Knez Adam Jerzy Czartoryski i plan balkanske federacije (1804-1806)* (129.-138.) Piotr Źurek pokušava utvrditi razloge nastanka i prve realizacije plana stvaranja balkanske federacije u razdoblju između 1804. i 1806. koji je kreirao poljski knez A. J. Czartoryski, inače u to doba ministar vanjskih poslova Rusije, a s ciljem postizanja ravnoteže sila između Francuske, koja je 1805. došla u posjed Istre, Dalmacije i Boke kotorske, te Rusije, koja bi time zadržala svoje pozicije i izlaz na Sredozemno more.

Sljedeći rad je *Prilog poznavanju stonske solane* (139.-163.) autora Šime Peričića. Koristeći se dosadašnjom literaturom i dostupnim arhivskim izvorima, autor nastoji prikazati djelatnost stonske solane od vremena kad ju je Dubrovačka Republika otkupila od srpskog vladara 1333. pa sve do Drugoga svjetskog rata, zatim način i količine proizvodnje soli u njoj, njezinu organizaciju, uvjete rada te pokušaje unapređenja i prodaje soli.

Rad Nika Kapetanića *Mlinovi na rijeci Ljutoj u Konavlima* (165.-176.) prati povijesne tragove dolaska mlinova na rijeci Ljutoj u posjed Dubrovačke Republike u 15. stoljeću, osnivanje novih mlinova za žito na istoj rijeci početkom 16. stoljeća zbog rasta broja stanovnika i potrebe za žitom i brašnom, pa sve do vremena pada Dubrovačke Republike kad mlinovi postaju privatno vlasništvo. Tada se grade i mlinovi za mljevenje maslina na vodeni pogon, ali oni zbog nedostatka sirovina uskoro prestaju raditi.

Podaci o vlasniku te prikaz izgradnje i obnove golubinjaka Golubarda u Župi dubrovačkoj tema je rada Patricije Veramente-Paviša *Golubarda u Čelopecima* (177.-198.). Osim toga, u radu se obrađuju pitanja vezana za povijesni prostor golubinjaka te za ulogu golubova i način izgradnje njihovih nastambi u kasnom srednjem vijeku. Rad je popraćen brojnim crtežima i fotografijama u boji koje izvrsno dočaravaju prostor spomenutoga golubinjaka u Čelopecima.

Slijedi rad *Neostvareni projekt riječkih preporodnih novina* (199.-222.) u kojemu autor Irvin Lukežić govori o hrvatskom preporoditelju Franu Mati Kovačeviću i njegovu pokušaju osnivanja novina u Rijeci, koje bi objavljivale članke na hrvatskom i talijanskom jeziku iz tema književnosti i gospodarstva. Na kraju rada, u prilogu, donose se Kovačičeva pisma Antunu Kaznačiću i Ivanu Augustu Kaznačiću iz Dubrovnika.

Rad Lovorke Čoralić *Dobrotski kapetan Pavao Đurov Kamenarović (1696-1787)* (223.-245.) na temelju dosadašnjih historiografskih spoznaja i izvornog materijala prati životni put i

djelovanje uglednoga bokeljskog pomorca, kapetana, trgovca i jednog od najistaknutijih Bokelja 18. stoljeća, Pavla Đurova Kamenarovića, koji je za svoga životnog vijeka obavljao većinu važnijih i istaknutijih funkcija u Dobroti i u hrvatskoj bratovštini sv. Jurja i Tripuna u Veneciji. Na kraju članka nalazi se prijepis njegove oporuke i kodicila.

Posljednji rad u prvoj cjelini nosi naslov *Novi podaci o romanistici Eleni Eberwein-Dabčović* (247.-263.), a autor mu je Žarko Muljačić. Na temelju poznatih podataka o toj znanstvenici i vlastitih istraživanja autor pokušava doći do novih spoznaja o podrijetlu obitelji Dabković, imenima i zanimanjima njezinih roditelja kao i o njezinu životopisu.

U drugoj cjelini ovog broja *Analas*, naslovljenoj *Osvrti i kritike* (265.-299.), nalaze se prikazi 10 novijih povijesnih djela (izvora, monografija i kolektivnih radova), koja su po tematskom interesu relevantna istraživačima povijesti Dubrovnika, Republike i njima susjednih područja.

Posljednji broj *Analas* još jednom potvrđuje kontinuiranu izdavačku djelatnost Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku, a temama vezanima za Dubrovnik i njegovo šire područje i nadalje se ističe kao časopis koji zauzima posebno mjesto u hrvatskim povjesničarskim krugovima. To mjesto zauzima i zbog toga što je jedan od rijetkih povijesnih časopisa koji objavljuje slikovne materijale u boji, iako je osnovni razlog neosporna znanstvena kvaliteta objavljenih članaka. Kako je to uobičajeno, autori priloga su i u ovom broju pridonijeli i boljem rasvjetljavanju nekih već otvorenih pitanja iz dubrovačke povijesti, ali i usmjerili pozornost na neke činjenice koje do sada nisu bile poznate.

Tomislav Popić

Croatia Christiana Periodica, časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, god. XXVIII, Zagreb, 2004., br. 53, 263 str.; br. 54, 222 str.

Slijedeći već uobičajeni tempo, u 28. godištu časopisa *Croatia Christiana Periodica* (CCP), u izdanju Instituta za crkvenu povijest Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, izašli su 53. i 54. broj.

Pedeset treći broj započinje rad Roberta Holjevca *Ivan Stojković i ekleziološki aspekt u svjetlu njegove suvremenosti i baselskih pregovora s Česima* (*Stojković i Česi na Baselskom koncilu u kontekstu suodnosa husitizma i bosanskih hereza*) (1.-17.). Autor u središte razmatranja stavlja diskurs Stojkovićeve ekleziologije za trajanja Baselskog koncila i pregovora s husitima oko sjedinjenja s Katoličkom crkvom. Posebna je pozornost posvećena usporedbi pitanja sjedinjenja husita s istim pitanjima u vezi s "crkvom bosanskom", poglavito u svjetlu Stojkovićevih razmišljanja i sve veće osmanlijske ugroze.

Relja Seferović u radu *Duhovne promjene u Rimskoj crkvi u prizmi rada srednjovjekovnih prevoditelja* (19.-50.), prikazujući počela srednjovjekovnog prevodilačkog rada kroz primjere sv. Jeronima, Hermana Dalmatina i Ivana Stojkovića u nekoliko poglavlja daje suodnos prevodilaštva i suvremenih teološko – filozofskih kretanja unutar Crkve, kao i njihov razvoj. Ujedno je pozornost posvećena književnim područjima koja su poglavito privlačila prevoditelje.

Joško Kovačić izvješćuje *Još o rodu Vicka Pribojevića* (51.-57.), te novim saznanjima nadopunjuje prethodno objavljeni rad o Vicku Pribojeviću (CCP, 24/2000/ 45, str. 207-211.).